

WIADOMOŚCI KRAKOWSKIE

Wspólny organ dzienników krakowskich: —

„Czas”, „Głos Narodu”, „Goniec Krakowski”, „Niedzielną Kurjer Cieszyński”, „N. Reformator”, „N. Dziennik” — na czas strajku drukarskich.
Wydawca i red. odpow.: Michał Kozłowski.

Nr. 14.

Kraków, Środa 1 listopada 1922 r.

Nr. 14.

W przeddzień decyzji jaworzyńskiej.

(Telefonem od naszego korespondenta).

Warszawa, 30 października.

W dniach najbliższych ma zapasć decyzja Rady ambasadorów dotycząca Jaworzyny. Z racji tej godzi się przypominć tok wypadków, jaki się rozegrał w tym przedmiocie spornym.

Rozstrzygnięcia Rady Najwyższej z dnia 28-go lipca 1920 odnośnie się do rozdziału terytorjalnego Śląska, Orawy i Spisza między Polską a Czechosłowacją, pociągnęło za sobą utworzenie Komisji delimitacyjnej, która decyzje Rady Najwyższej miała wykonać na miejscu. Komisja została upoważniona do uskutenienia wymiany terytorjów, stosownie do wskazań topograficznych i życzeń ludności.

Na tej zasadzie Komisja delimitacyjna dokonała rozgraniczenia na Śląsku i na Orawie i tutaj stworzyła nawet w dużym stopniu z przysługującego jej prawa wyznaczenia. Na Orawie dotychczas miały miejsce zbory Babiej Góry i pod wsi Lipnicy, a oddziałami w to miejsce dwie wsi, Głodówkę i Suchą Horę. W tym ostatnim wypadku delegat polski w Komisji delimitacyjnej zażądał wyrażenia, że zgadza się na wymianę w oczekiwaniu i pod warunkiem, iż Czesi okazą również dobrą wolę przy ustalaniu granicy na Spiszu.

Gdy Komisja delimitacyjna przeszła następnie do wyznaczenia granicy na Spiszu, delegacja polska zażądała wyznaczenia doliny jaworzyńskiej w zamian za dwie wsi z terytorjum polskiego: Kacwin i Niedzica. Żądanie umotywowano interesem ludności na polskiej części Spisza, która gospodarczo jest związana z lasami i poloninami zbiorczy jaworzyńskich, jak z drugiej strony ludność Kacwina i Niedzicy gospodarczo ciężko ku słowackiej części Spisza.

Gdyby w społeczeństwie czeskim istniała skłonność do zgodnego pojęcia z narodem polskim, śgądaniem temu byłoby się stało zażądanie. Czesi, rozuczuchwani dotychczasowymi sukcesami terytorjalnymi w stosunku do Polski, oparli się jednak temu śgądaniu. W następstwie tego granicę czesko-polską inaczey się przedstawiła pod względem teoretycznym a inaczey faktycznym.

Wytoczona w nazioście i zasługiona granica, stanowi linję prawną, faktycznie obustronne odzierżenie niemi jest inne i Jaworzyna dotychczas pozostaje w rękach czeskich, jak np. Głodówka i Sucha Hora są w rękach polskich.

W tym stanie rzeczy umowa praktyczna z dnia 11 listopada 1921 w analizie B, oddała sprawę Jaworzyny do rozpatrzenia i ugodowego załatwienia obu interesowanym stronom Polsce i Czechosłowacji.

I znowu trzeba powtórzyć, że gdyby w społeczeństwie czeskim istniała skłonność do zgodnego współdziałania z narodem polskim, sposobność do polubownego załatwienia sporu nie byłaby niema bezowocnie. Ale Czesi, jak to wszyscy pamiętają, bierną obstrukcją uniemożliwili porozumienie. Jak pierwszy sześciomiesięczny, tak i dodatkowy trzymiesięczny okres, wyznaczony na porozumienie, minął bezskutenie.

Wtedy to wskułek wdrożonych zabiegów, Komisja delimitacyjna zebrała się ponownie i na wniosek delegata czeskiego p. Rubika postanowiła jednomyślnie przystąpić do swej strony do rozpatrzenia kwestji jaworzyńskiej i ustalania granicy spiskiej.

Na posiedzeniu, odbytem 25 września w Cieszynej, Komisja delimitacyjna 5 głosami przeciw 1 uchwaliła wzmacniać za dwie nasze wsi Kacwin i Niedzica, przydzielić nam dwie trzecie doliny jaworzyńskiej i wysłała ten swój projekt podzielić do aprobaty Rady ambasadorów w Paryżu.

Po zasięgnięciu opinji „Komisji prawniczej Rade ambasadorów powożenie w dniach najbliższych decyzję. Spoczywa ona w rękach Francji. Rozumiemy, że rząd francuski znalazł się w położeniu delikatnem pomiędzy dwoma sprzymierzeńcami. Ułamy jednak, że francuscy mówiący stanu dośgępnę sią refleksi, że bez Jaworzyny niema ratyfikacji umowy praskiej polsko czeskiej z 6 listopada 1921 i niema tak upragnionej przez Francję kooperacji politycznej w Europie środkowej.

Bazyliewski.

donoszą nam, że zarówno szefowie, jak i zwykli członkowie faszystów są zmobilizowani. Wojskowe prawo faszystów poczyna działać.

Wszelka władza przekazana została komitełowi wykonawczemu, złożonemu z członków. Władza ma charakter dyktatorny. Manifest w dalszym ciągu odwiera, że faszyci występują tylko przeciwko polityce, pozawożnej energii, a nie przeciwko władzy publicznej. Wojskowi przywódcy faszystów w Medjolanie zawiesili „Corriere della Sera” oraz „Giustizia” wskułek stanowiska zajętych przez te dzienniki w stosunku do faszystów.

W Rzymie podjęły władze szerokie zarządzenia bezpieczeństwa. Oddziały kawalerji ustawiono na placach i w wyłotach mostów, których strażą żołnierze z bagnietem na broni i armaty.

Według „Il Mondo” wojsko otrzymało kategorię rozkaz przeszedzenia wkroczenia faszystów do Rzymu. Oddziały faszystów, pochodzące z Pizy, Viareggio, Florencji, Neapolu i Livorno zostały w śródze wstrzymane. Władze włoskie, jak pod datą 29 bm. donoszą, wstrzymały wszelką pracę podmiejską 30 rano ruch kolejowy. Pociągi wyłączone do ramki. Na przestrzeni około 300 metrów na linii kolejowej Rzym-Civita-Vecchia wyrwane szyny.

Pomimo tej sytuacji król nie podjął dekretu o zaprowadzeniu w Rzymie stanu obywatelskiego, za co tłumy ludności zgromadziły na wielkie manifestacje.

Oczywiście, jeżeli Mussolini utworzy nowy rząd, to cała akcja zbrojna faszystów przybierze inny charakter.

Faszyci panami sytuacji we Włoszech.

Faszyci opowiali Teskaną, Umbrie i Trentino, oraz oddziel Włochy południowe od reszty kraju. Celem przeszedzenia ewentualnej akcji zbrojnej oddziałów jugosłowiańskich, faszyci zajęli w okolicy Venella Jusia szereg dróg, mających znaczenie strategiczne. Kilkutyśne oddziały faszystów zostały skoncentrowane w miejscowości Feligno i Monterotondo pod Rzymem.

Rzym, PAT. Dzienniki nacjonalistyczne donoszą, że w obszarze Lacyum skoncentrowanych jest 60.000 faszystów.

Krwawe starcia.

Papież wzywa do zachowania spokoju.

Rzym, (AW) W Rzymie przyszedł do krwawych starć między faszystami, a wojskiem, przyczem padło kilku ludzi. Papież wydał komunikat wzywający do zachowania spokoju. Łosie wolnołukarski przytoczyły się do faszystów. Faszyci zarzadzili ostrą cenzurę pism. W Medjolanie skonfiskowano pismo „Corriere della Sera” i „Giustizia” a także prawie wszystkie pisma prowincjonalne.

Faszyci mobilizują.

Warszawa, (AW) Działające dzienniki donoszą, że mobilizacja faszystów postępuje bez przeszkód. Liczne oddziały faszystów spieszą wszędz do pułków koncentracyjnych. Dowódczo faszystów wydało do członków manifest o świdczącej, że prawo wojsne nabiera mocy i że wszelka władza przechodzi w ręce komitełtu złozonego z 4-ch członków. W samym Rzymie władze podjęły liczne środki ostrożności. Dworce kolejowe, wyłoty ulic i mostów oblatwiono wojskiem. Ruch kolejowy w okręgu Rzymu został wstrzymany.

W śkład „komitełtu 4-ch” wchodzi: poseł Ovidio, pos. de Beolchi, komendant armji faszystów.

Mussolini tworzy rząd.

Dalszy rozwój wypadków we Włoszech.

Kraków, 31 października.

Wedle wiadomości telegraficznych z 29 bm. z Rzymu, rewołucja króla z Giolittim, Tittonim, De Nicola, Cocco-Orati i Salandra, celem przysięgi misji utworzenia nowego gabinetu, nie odniosła skutku.

Wobec tego, jak PAT z Rzymu pod datą 29 b. m. donosi, powierzył król misję utworzenia gabinetu Mussolinim, przywódcy faszystów. Jeżeli wiadomość ta się sprawdzi, będzie ona wyrazem zupełnego zwycięstwa faszystów i złażenia rządów w ich ręce.

Oddanie władzy Mussolinemu położyły oczywiście kres dalszemu pochodowi faszystów na Rzym.

Faszyci bowiem pragną sami ująć rządy w swoje ręce, a przedstawicielom innych stronnictw polewają się postawić tylko kilka portali. Za możliwy uważany jest jedynie kompromis między faszystami a Giolittim.

Wedle doniesień „Chicago Tribune” z Rzymu, faszyci ustalili w zarysach swą politykę

zaganianą. Są oni za odrzuceniem wszystkich układów między Włochami a Jugosławiją, które dotyczą wybroża dalmatyjskiego, oraz są za zmianą układu w Wessyngtonie, aby Włochy mogły zwiększyć siłę swej Floty Włochom powinno się przyznać większy udział w reparacjach. Termin konferencji w Lozannie winien zostać odłożony, aby umożliwić Włochom dokładnie zbadanie problemu wschodniego.

Pochód faszystów.

Głównym punktem koncentracyjnym faszystów jest Medjolan. Tutaj objeli oni faktycznie władzę. Tutaj jest także siedziba przywódcy faszystów Mussoliniego. „Matin” donosi z Medjolanu, że faszyci nortyfikowali tam swoją 4-ty kwaterę, zajęli szkołę politechniczną i koszarę bersaglierów.

Jak dalej z Medjolanu donoszą 29 bm. komitełt faszystów wydał manifest, odwiedzający, że faszyci ponaszają rządy na Rzym. Z Medjolanu

W czwartą rocznicę Wyzwolenia.

Dzień 31 października 1918 stał się historyczną datą upadku panowania dawnej Austrii w Małopolsce, w szczególności zaś w Krakowie. Cztery lata temu rozpoczęła się bowiem w Krakowie, a następnie w całym kraju żywiołowy ruch rozbrajania formacji wojskowych austriackich i przejmowania władzy w ręce polskie. Pamiętamy wszyscy jeszcze ten moment, kiedy to w prezydalnych biurach m. Krakowa ostatni komendant austriacki twierdził tutaj, że, hrabia Benigni, z płaszczem oddał szablę przedstawicielom tymczasowej Komisji Likwidacyjnej. Z tą chwilą nie było Austrii w Krakowie.

Historyczny ten dzień wprawimy nie tylko ze względu pamiętkowych, ale i dlatego, aby przypomnieć ofiary, jakie cała naród polski już złożył na ołtarzu wyzwolenia i jakich się jeszcze domaga od nas oraz o przyszłych pokoleń wkrzeszone państwo. Dzień ten powinien być dla nas przeglądem dokonanych już przez naród prac około budowy państwa, a nadto skupieniem się i obliczeniem sił, aby te prace prowadzić w dalszym ciągu dla wzmocnienia fundamentów Rzeczypospolitej, dla pogłębienia kultury państwowej i obywatelskich obowiązków.

W tym dniu też nie zapomniemy tego, że wyzwolenie Ojczyzny nie było dziełem jednej klasy lub partii, ale było owocem krwawych zbiegów i ofiar całego społeczeństwa, wszystkich jego czynników politycznych i kulturalnych. Wszyscy zaś do wolnej Polski, wszy-

scy pracowali, cierpieli, składali ofiary dla dobra publicznego.

Dzisiaj, po czterech latach wyzwolenia, po czterech latach niepodległości Rzeczypospolitej, w przeddzień drugich wyborów do Sejmu polskiego, w ważnym momencie naszego życia zbiorowego, pamięć historycznej daty upadku naszych trzech zaborców, uczymy najlepiej, składając ślubowanie dalszej ciężkiej pracy, ofiarności, obowiązkowości, liczenia na własne siły, służenia przedewszystkiem państwu, które będzie takim, jak i się sobie urządzimy. Nie zapomniamy, że tylko taki organizm państwowy ma szansę pełnego rozwoju, który nie ustaje w pracy o powiększanie duchowych i materialnych dóbr, która je produkuje i powiększa. To jest główny środek do zabezpieczenia naszej niepodległości... A tę niepodległość uratujemy najłatwiej współpracą i zgodą nas wszystkich, rozumnym, niezłobnym kompromisem naszych interesów, konsolidacją ważną, solidarnością państwową... To nas uczyni silnymi w obronie naszej państwowości, wobec wrogów naszej Rzeczypospolitej.

Rocznicę uwolnienia Krakowa z pod zaboru austriackiego, rozpoczęła uroczystością się nabożeństwem w kościele Maryackim o godz. 10 rano, poczem o godz. 11 ruszy podążać przed główną strażnicą wojskową w Rynek, gdzie po przemówieniu wiceprez. m. Dra Wielgusa, nastąpi zmiana warty.

Jak najszybszego wybudowania choć pierwszych pawilonów, tak, aby zamagazynowane dotąd zbiory muzealne mogły znaleźć odpowiednie pomieszczenie.

Zjazd dokonał w końcu wyboru tego samego prezydium dyrektorów muzeów w Polsce w następującym składzie: prezes muzeum narodowego Kopera, wiceprezes dr. Gembarzewski i dr. Treter, sekretarz Kwiatkowski i Gumowski.

Walka z głodem mieszkaniowym.

Wczoraj w krakowskiej Izbie handlowej odbyło się liczne zebranie najbardziej upośledzonych dziel Krakowa, bo pozbawionych mieszkań. Wybiły architekt krakowski, p. Tad. Stryjeński, w doskonałej opracowanej referacie przedstawił zebraniemu możliwość wybudowania na placu Jahnówskich szeregu domów o mieszaniach 6, 3 i 2 pokojowych i w tym celu należy założyć kooperatywy, która w myśl ustawy sejmowej z września b. r. w przedmiocie rozbudowy miast, uzyska 80 — 90 proc. potrzebnych kapitałów na budowę. Wedle cyfrowego opracowania projektu, cena budowy mieszkania 3 pokojowego wynosiłaby obecnie od 18 — 21 milionów marek, płatnych w ratach czteroletnich. Członek kooperatywy byłby właścicielem takiego mieszkania i miałby swobodę rozporządzania. O ile wszystkie czynniki, od których wiele zależy, pójdą tej kooperatywie mieszkaniowej na rękę, budowa pierwszego domu wspólnego mogłaby się zacząć już z wiosną.

Masowa uczęszka Denikinców z Krakowa.

(w) Jak wiadomo do robót publicznych używano w okolicach Krakowa internowanych żołnierzy z byłych oddziałów antybolszewickich. Jedną z tych partii umieszczona na forcie „Krukusa” przed kilku dniami przy porannej pobudce nie stawiła się do pracy.

Jak się okazało około 100 Denikinców poprzedniej nocy zbiegło z fortu. Pozostałych Denikinców w liczbie 16 władze wojskowe aresztowały i odesłały do obozu koncentracyjnego w Szczypiornie.

Dochożdzta w tej sprawie w toku.

Najbliższe zadania Sejmu i Senatu.

Wybory do Sejmu odbędą się, jak wiadomo 5, do Senatu zaś 12go listopada. Wedle artykułu 25 konstytucyjny Sejm będzie wotował na pierwsze posiedzenie w 3-ci dzień po

dniu wyboru, czyli na dzień 21 listopada. Ponieważ wedle art. 37 przepis art. 25 stosuje się odpowiednio także do Senatu, przeto Senat zejdzie się dopiero w tydzień po Sejmie, t. j. 28 listopada. Ponieważ dalej wówczas zakończy się okres urzędowania Naczelnika Państwa, przeto w myśl analogii art. 41, Sejm i Senat połączą się natychmiast na zaproszenie marszałka Sejmu i pod jego przewodnictwem celem wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej. Dalszym punktem programu miał ustawodawczy będzie wybór członków Trybunału Stanu, którego, wedle art. 64, dokonać miał Sejm i Senat natychmiast po ukonstytuowaniu się.

Wytyczanie granicy na Wschodzie.

Z Warszawy donoszą oficjalnie: Mieszana komisja graniczna ukończyła czynności na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej. Na zebraniu plenarnem obu delegacji mieszanej komisji granicznej w Mohylanach, Podwoleńcach, Husiatynie rosyjskim i Kamieńcu Podolskim, przekazano 446 km. zastulenię linii granicy państwowej. Dotąd przekazano 873 km. linii granicznej tj: przeszło dwie trzecie. Wobec wyjazdu sowieckich delegacji komisji mieszanej do Moskwy, dalsze przekazywanie granicy zostało odroczone do czasu powrotu tej delegacji.

Lotemiatywy i wagony z Francji dla Polski.

Wiceminister kolei p. Eberhardt, który z polskiej strony uczestniczył w międzynarodowej konferencji kolejowej w Paryżu, odpowiadając na zapytanie przedstawiciela „Przedsiębiorstwa Wieczor”, że podczas pobytu swojego we Francji, poruszył sprawę laboru kolejowego, ofiarowanego Francji przez Niemcy, i nabycie tego laboru dla Polski 102 parowozów i 4.500 wagonów. Kupno będzie dokonane po cenach reparacyjnych parą taryz niższych od handlowych i na 10 letni kredyt. Poruszono również sprawę, by zamianą spłat obciążony tym nasze konto na rzecz Niemiec, z którymi mamy jeszcze porachunki.

Krytyczny stan na Ukrainie.

Na posiedzeniu ukraińskiego centr. kom. wyk. Rakowski, wygłosił mowę o sytuacji gospodarczej Ukrainy sowieckiej. Liczba bezrobotnych na Ukrainie przekroczyła 100 tysięcy. Stan rolnictwa jest więcej niż krytyczny, powierzchnia uprawna w roku bieżącym zmniejszyła się jeszcze w porównaniu z rokiem ubiegłym. Przemysł i transport zamierzają z braku opsu. Perspektywy gospodarcze Ukrainy, Rakowski widzi w bardzo ciemnych barwach.

Lenin znów niezadowolony do pracy.

Z Moskwy otrzymał londyński „Daily Express” via Ryga doniesienie, że Lenin zanęchał znów wszelkiej pracy politycznej i wysuchał na wieść. Otoczenie Lenina przyszło, podobno, do przekonania, że nie może on wyliczyć się ostatecznie ze swej ciężkiej choroby nerwowej.

Straszenie siłami wojskowymi w Pradze.

W Pradze bawi 77 jugosłowiańskich posłów, którzy demontacyjnie przybyli do stolicy Czech, celem wzięcia udziału w uroczystości dla uczczenia 4-tej rocznicy niepodległości czeskiej. Na czele posłów przybył: prezydent skupczyny Dr. Eda Luknicza, oraz ministerstwo K. Mandya, Milandovic, Pucelj Omerowicz. Jugosłowian przywitano bardzo uroczysto w Pradze, a program ich pobytu ustalono na trzy dni. Prasa czeska podnosi, że w Pradze ustalono będzie w czasie pobytu posłów beigradzkich, nowe zasady polityki słowiańskiej oraz domaga się bezwzględnej solidarności jugosłowiańskiej i czeskiej dla utrzymania niepodległości obu tych państw.

Jak wyglądał nowy gramier czeski p. Antonin Svehla?

W ostatnim zeszycie przeglądu „L'Europe Nouvelle”, jeden z publicystów francuskich kreślił tak kontreksf obecnego premiera czeskiego:

Zjazd dyrektorów muzeów w Polsce.

Plany muzeum narodowego w Krakowie.

W związku z wystawą w gmachu Przyjaciół sztuki pięknych, pianów i modeli muzeum narodowego w Krakowie, odbył się zjazd dyrektorów muzeów polskich. Na zjazd przybyli z Warszawy reprezentanci ministerstwa oświaty dr. Turczyński, reprezentant min. robót publicznych dr. Treter i dyr. Taw. Zachęty sztuk pięknych Woycecki. Ze Lwowa dr. Zarewicz i kustosz Mlekiński. Z Poznania dr. Gumowski i dr. Liszle, z Torunia kustosz Gross, z Krakowa dyr. Kopera, kustosz Kwiatkowski i Pańsiński, dr. Chmiel, jako reprezentant miejskiego muzeum historycznego, inż. Tor dyr. muzeum przemysłowego, inspektor Udziela dyr. muzeum etnograficznego i dr. Komornicki, kustosz muzeum Czarotoryczki.

Członkowie zjazdu, obradujący w kancelarii muzeum w Sukiennicach, po wysłuchaniu objaśnień planów muzeum przez autora prof. Szyzko Błanusa, odbyli szczegółową dyskusję nad planami i uchwalili, że winno one być zrealizowane, jako odpowiadające w supełności swemu celowi. Wczoraj zjazd omdo wni kwestyę organizacji muzeów w Polsce i statutu związku, oraz inne ważne sprawy, dotyczące się muzeów i muzeologii.

Wreszcie prezydium miasta Krakowa pojejmowało członków zjazdu przyjęciem w sali Starego Teatru.

Jak z pianów i modeli wystawionych w pałacu Szułki przy pl. Szczepańskim widać, nowe muzeum przedstawiać się będzie imponująco. Idąc ulicą Wolską ku Bloniom napotkamy na skromną, lecz monumentalną kolumnadę, która zamknięta będzie plac Wolności. Po prawej stronie placu stanie budynek administracyjny, pomysły na celowo i przy uwzględnieniu wszystkich wymogów nowoczesnej wiedzy muzealnej. Prócz kancelarii, czytelni i pracowni, która mieścić się będzie na wysokim parterze, sale i ogie piętra zajmie część zbiorów, aż do czasu, póki nie stanie się konieczne skrzydło przeznaczono już na właściwe muzeum. Potem kolejno ma się budowywać dalsze skrzydła, aż do czwartego. Każde z nich będzie od dwóch kondygnacjach. Sale parterowe będą posiadały oświetlenie boczne, piętrowe zaś oświetlenie górne. Gdy stanęmy w ul. Wolskiej, widzieć będziemy w perspektywie ponad kolumnadą, kopec Kościuszki.

Budowa muzeum ma się rozpocząć na wiosnę od wzniesienia wspomnianego budynku administracyjnego. Zebrane dotąd fundusze starczą jedynie na podjęcie pierwszych robót. Rzeczą społeczeństwa będzie składkami popierać ten wspaniały cel, by doprowadzić do

